

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 23. junija 1886.

Obseg: Razpis državne štipendije za obiskovanje c. kr. živinozdravniškega zavoda na Dunaji. — Kako vzrejati teleta do končanega prvega leta. — Opazke pri pogozdovanju Krasa. — Nekaj opazek o pridelovanju semena brez umetne oplodi. (Konec.) — Kako ravnati, da se trte obvarujejo poškodovanja po strupeni rosi ali Peronospori. — Gospodarske izkušnje. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Spominek „Turjaškega“ in državni zbor. — Naši dopisi. — Novi čar.

Gospodarske stvari.

Razpis

državne štipendije za obiskovanje c. kr. živinozdravniškega zavoda na Dunaji.

Vsled odloka vis. c. kr. kmetijskega ministerstva iz dné 20. maja t. l. št. 6742/856 pooblaščen je podpisani odbor, razpisati državno štipendijo v znesku 300 gold. za Kranjca, ki se namerava učiti živinozdravništva na c. kr. živinozdravniškem zavodu na Dunaji.

Prosilci za to državno štipendijo, ki so rojeni Kranjci, naj dokažejo, da so z dobrim uspehom dovršili vsaj šesti gimnazijski ali realni razred ter da so zmožni slovenskega in nemškega jezika.

V živinozdravniški tečaj, kateri traja tri leta, vstopiti je 1. oktobra t. l.

Nemški pisane prošnje na vis. c. kr. kmetijsko ministerstvo, katerim naj je priložen rojstni list in šolsko spričalo, oddati je najpozneje do 1. avgusta podpisnemu odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe
v Ljubljani 18. junija 1886.

J. Fr. Seunig,
podpredsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.

Kako vzrejati teleta do končanega prvega leta.

Profesor Feser v Monakovem objavil je o tej reči naslednje pomislika vredne nasvete:

Od tiste dobe, ko tele popolnem odstavimo, začne se polagati rastlinska klaja, ki postaja čedalje važnejša za mlada teleta. Polagati se pa ima krma, ki je tečna, lahko prebavljiva, da se teleta rada njej privadijo.

Pred vsem je teletu privoščiti v dovoljni množini nežnega, dišečega, dobro spravljenega sena in otave. Dodaja se naj, če tudi malo, vendar vsakako nekaj

kretilne krme, na pr. ovsa, šrotanih oljnih prg. Svetovati je tudi jim piti dajati, kar se pri mlekarških pridelkih drugače ne porabi.

Kdor teletu prvo leto po odstavljenji vseskozi prav dobro ne streže in ne polaga, ta ne dobi nikoli za pleme popolnem razvitega in v plemenske svrhe sposobnega živinčeta.

Prvo leto in pri dobri postrežbi nam vzraste mlada živina najboljše. Mlada goveda dosežejo tako uže polovico od cele poznejše žive teže. Ako se prvo leto tukaj slabo streže in kaj zamudi, tega ne popravimo pozneje nikoli več popolnem.

Kedar mlada živina pičlo hrane dobiva in strada, ne raste dovolj hitro, kakor bi morala, zaostaja, postane sloka, prazna, mršava, dobi vpogneni hrbet, grd trebuh, slab križ, revne ude. Vse te napake se ne odpravijo več, čeravno pozneje tudi bolje krmimo in marljiveje strežemo.

Temu pritrdijo vsi razumni govedarji, da je zlasti prvo leto za obilo krmo skrbeti teletom. Zato v vseh dobrih kmetijstvih gledajo na enakomerno neprestano razvijanje telet ter imajo za neobhodno potrebno, da se obilno polaga in kretilne hrane dodaja.

Tele od srednje težkega roda potrebuje, ko je odstavljeno, vsaki dan po 4 funte sena, 2 funta ovsa, nekaj oljnih prg; tele od težke pasmine ali roda pa primeroma več, do 6 funtov sena in 2½—3 funte ovsa in še nekaj oljnih prg.

Jako tekne oves teletom. Kdor ni poskusil, ta bo težko verjel. Oves se vrhu tega povsodi dobi, se lahko polaga, lahko prebavlja in je sploh prav zdrava klaja. Moremo ga polagati suhega in večjim teletom celega. Pri takošnem polaganju in snažni strežbi rastejo teleta, kakor da bi jih vlekel. Zatorej je treba množino sena ali otave gori navedene vsaki mesec za 1 funt povzvišati. Leto stara žival potrebuje od 18 do 20 funtov hrane vsaki dan.

Druga poglavitna reč je, da polagamo zmiraj enako krmo in vedno ob določenem času. Menjavanje s krmo se naj opušča, kolikor le mogoče. Suha krma je najboljše v prvem letu. Skrbni govedarji odbirajo uže za kositve najboljše, nežno mlado seno za teleta in je posebič spravijo pod streho, da jim ga nikoli ne zmanjka.

Ko so teleta 5 - 6 mesecev stara, dovolj krepka in polagoma na dobro travo ali grašico navajena in pripravljena za svežo krmo, ugaja jim najbolj, če jih na pašo spuščamo. Vendar tešča ne smejo na pašo in še le tedaj, ko je rosa ali slana minula, zvečer jih je domov gnati, predno se rosa nareja. Skrbeti je tudi, da imajo kam uiti vročini in uimam, ne pridejo do mlak in močvirjev. Vrh tega se jim naj primerno polaga druge krme, če je paša preuboga.

Izganjanje na pašo, vedno gibanje in hoja v čistem zraku in naturi primerna krma stori, da so teleta zmiraj zdrava, vesela in močno rastejo, se lepo razvijajo. Živino mlado vedno v hlevih imeti, to ni dobro; ona se preveč omehkuži. Živci in kite se ne razvijajo pravilno, ker se ne urijo v potrebnem razhojevanji in letanji; pluča tudi trpijo in vse okostje zastaja ter ne kaže tiste znotranje dovršenosti in zunanje pravilnosti, kakor jo vidimo pri živalih, ki so na pašnikih vzrastle.

Zatorej se teletom vsakako naj skrbi, da se bodo dovolj sprehajala na čistem, prostem zraku. Kjer teleta zvečinoma v hlevih držijo, naj jih spuščajo saj nekaj ur vun na dvorišče. Še bolje pa storijo, ako jim priredijo kakošno ograjo ali okol, da se v njem sprehodijo. Še pozimi bi se naj malo na prosto puščale mlade živali, da se napijejo čistega zraka in nekoliko sprehodijo. Teleta tako vedno rada žró, dobro prebavljajo ter ne postanejo pretolsta, kar naj uže v prvem letu zabranjujemo, da si vzredimo lepo živino za pleme, vprego in molžo.

Opazke pri pogozdovanju Krasa.

Slavna vlada prevzela je nalogo, Kras pogozditi, komaj pa je delo pričela, pogozdenega je uže več sto oralov.

Pogozduje se tako: Soseska prepusti vladi recimo 40 oralov Krasa za pogozdovanje, vlada prevzame svet, napravi kamnit zid okoli njega in nasadi prostor. Delo se vrši na vladne stroške. Ako se drevje ne prime prvo leto, popravlja se nasadba drugo pomlad, sploh tako dolgo, dokler ni gozd zagotovljen.

Kakor je bilo povedano, napravi vlada zid okoli nasadbe, sem ter tje se v teku časa kaj zida podere in občine se ne ganejo, da bi zid popravile in če bi se na vladne stroške ne popravil, ostal bi vedno podrt.

Ko so se borovci prijeli in jamejo rasti, spodjedati jih prične ogrc (beli črv) in ko so odrastli, zarredi se v njihovih mladikah borov zavijač (Kieferntriebwickler).

V mesecu maju zapaziš na nasadbi borovce, katerih mladike se poobesijo in rujave postanejo. Ako dotično mladiko odtrgaš, dobil boš v njeni sredini rujavo gosenco, katera žre sok mladike in pouzroči, da se mladika posuši. Na ta način bi se, ako se gosenica ne pokonča, cela nasadba vničila. Letošnjo spomlad smo na eni sami nasadbi okoli 40.000 gosenic omenjenega zavijača pokončali in tako drevje pogube rešili. Delo vršilo se je zopet na vladne stroške.

Če se narodu rodi slaven mož, kateri mu je skušal koristiti, postavi mu narod, ko je še pri življenju ali po smrti spomenik, ki naj poznim unukom priča o blagem možu. S ponosom prevzame dotično mesto ali občina spomenik v svoje varstvo, to se pravi, občina bode skrbela, da se od naroda postavljeni spomenik dostojno varuje in male poprave izvršujejo. To je lepo!

Ako pa država občini nasadi 40 oralov ali več pustega Krasa, napravi zid okoli nasadbe in tako

dolgo popravlja, da je gozd zagotovljen in ta gozd je last občine, katera bode imela ves dobiček od njega, ni li žalostno, da za ohrajenje zida in gozda občina čisto nič ne skrbi?! Vse prepusti vladi, in ako bi ne bila poslednja uže priskočila o pravem času na pomoč, poginili bi bili uže nasajeni gozdi.

Ponosne so občine ali narodi, da se jim rodé slavni možjé še bolj ponosne pa smejo biti, da jim vlada pogojzduje Kras na svoje stroške, v čast naj si toraj štejejo, da smejo nasajene gozde svojo lastnino imenovati in za njih obstoj skrbeti.

Sramotno je, ako stoji krepak možak zraven portega zida brez dela, mesto da bi zamudil eno uro in zid popravil, pride in berači za žornado in zopet je nečastno za vaščane, ako se poleg vasi nahaja zasajeni gozd, katerega uničujeta borov zavijač in beli črv! —

Padar.

Nekaj opazek o pridelovanji semena brez umetne oplodi.

(Konec.)

Tako ravnanje, oziroma reja semena, je nadaljevati toliko časa, da so vse željene lastnosti vtrjene v semenu. Priznati moramo, da je tako pridelovanje semena za večjega posestnika težavno, a nikakor ni nemogoče. Majhni posestnik je pa vedno v stanu si povečati svoj dohodek s pravilnim izbiranjem semena.

Večji posestnik bode prav storil, če na sledeči način krajšim potom seme prideluje: Ob žetvi in spravljnji snopov v skedenj odpade veliko semena, koji izpadek nekateri še s tem pomnožé, da snope ob steno obtolčejo. Ta izpadek obstoji navadno iz najbolj zrelih, najbolj dovršenih in najbolj težkih zrnov, ter je dobro seme.

Največ sigurnosti za dober pridelek nam pa daje menjava semena in ker je ta jako važna, hočemo tudi o njej govoriti. Ni dvomiti, da je menjava semena skoraj v vseh slučajih prav dobro storila. Navadno kmetovalci menjujejo svoje seme brez vsacega načela ter kupujejo seme od trgovcev, ki svoje blago najbolj hvalijo, ali pa se pusté zapeljati po lepih podobah, ki jih vidijo risane po časnikih, o čuda velikem zrnu ali klasu. Malokaterikrat pa kmetovalec vpraša, od kod je seme in kje je rastlo.

Ako je naše domače seme toraj tako postalo, da ni več za setev, potem moramo misliti na drugo seme, to je, seme moramo premenjati. Od kod naj si pa naročimo seme? Seme moramo si naročiti iz kraja, kateri ni bolj ugoden za rast, kakor domači kraj, ampak nasprotno, še slaběji. Menjali bomo seme tako, da pride ono iz višav v nižave, iz mrzlih krajev v tople, iz slabe zemlje v dobro, iz suhih pokrajin v vlažne. Narobe ne smemo nikdar delati, drugače je pridelek slab.

Ali naj kupimo seme na jugu ali na severu, o tem še nimamo nič pravih izkušenj. Našli smo, da oves iz juga postane na severu težeje in ravno tako tudi narobe. Pšenica, ki je na jugu trda in steklena, postane na severu mehkejša. Vse te izkušnje so, kakor rečeno, še nepopolne, in sedaj mora vsak kmetovalec si izkušnje za svoj kraj še sam pridobiti.

Kakor uže naslov tega članka pové, hoteli smo samo ob kratkem povedati, kako da kmetovalec zamore priti do dobrega semena brez umetne oplodi. Kar se pa tiče pridelovanja semena z umetno oplodjo in križanjem različnih sort, o tem nam pa ni mogoče pi-